

ДЕМОКРАЦИЯ И ЧОВЕШКИ ПРАВА

ПОЛИТБАРОМЕТЪР

Юли-август 2020, брой 6

Георги Карасимеонов (Ред.)

България навлезе в период на политическа криза, като продължаващите вече втори месец протести вероятно ще се засилят в началото на септември.

Ходът с проекта за нова конституция е опит за печелене на време, защото премиерът Борисов няма да получи необходимите 160 гласа в Народното събрание, за да се вземе решение за свикване на Велико народно събрание.

Социологическите проучвания очертават за следващите избори фрагментиран парламент, като подкрепата за ГЕРБ намалява. Предстои сложна парламентарна конфигурация.

ДЕМОКРАЦИЯ И ЧОВЕШКИ ПРАВА

ПОЛИТБАРОМЕТЪР

Юли-август 2020, брой 6

Съдържание

1.	ПОЛИТИЧЕСКАТА СИТУАЦИЯ	2
2.	СЪСТОЯНИЕ И РАЗВИТИЕ НА ПАРТИЙНАТА СИСТЕМА	5
3.	ОБЩЕСТВЕНОТО МНЕНИЕ	8
4.	ОСНОВНИ ИЗВОДИ И ПРОГНОЗИ	9

1

ПОЛИТИЧЕСКАТА СИТУАЦИЯ

Юли и август минаха под знака на разразилите се мащабни антиправителствени протести с искания за оставка на правителството и главния прокурор. Страната изпадна в политическа криза, изходът от която остава неясен. Непосредствен повод за протестите бе нахлуването на прокуратурата с тежко въоръжени служители от „Бюрото за защита“ към главния прокурор, като бяха претърсени офисите на президентски съветници. Тази безпрецедентна показна акция срещу президентската институция накара хиляди българи да излязат същата вечер пред президентството, за да защитят демокрацията. С това започнаха ежедневни протести, които продължават и до момента.

Ден преди нахлуването в президентството още една случка привлече общественото внимание. Лидерът на партия „Да, България“, Христо Иванов се опита да достигне до плажа край Росенец, за да постави още веднъж въпроса за законността на имението на почетния лидер на ДПС, Ахмед Доган, заради което достъпът до плажа и до общинския път е невъзможен. Иванов стигна до плажа по море и бе избутан във водата от охранителите на Доган от Националната служба за охрана. На следващия ден президентът Радев излезе с изявление и потвърди, че това са служители на НСО. Радев заяви, че според него, Доган и депутатът от ДПС и олигарх Пеевски не трябва да имат държавна охрана, но това зависи от премиера Борисов, тъй като в комисията, която взема решение, подчинените на правителството шеф на ДАНС и министър на вътрешните работи имат мнозинство. Под натиска на общественото мнение Доган и Пеевски се отказаха от държавната охрана.

След нахлуването в президентството президентът Радев излезе сред протестиращите и поиска оставката на правителството и главния прокурор. Президентът заяви, че държавата е погълната от мафията и гражданите трябва да си я отвоюват обратно.

На протестите участват предимно млади българи – поколението на 20-30 годишните, като в тях вземат участие хора без оглед на партийни цветове – леви, десни, либерали, зелени или хора без партийна ориентация. Десетки хиляди граждани се събират всяка вечер вече повече от 50 дни. Те искат оставка-

та на премиера Борисов и на главния прокурор Гешев, който според тях служи на мафиотските кръгове. Според тях, демокрацията в България е застрашена вследствие на огромна корупция и завладяването на държавата от олигархията и мафиотски кръгове и е нужна промяна в управлението на страната, на което начело повече от 10 години е партия ГЕРБ и лидерът ѝ, Бойко Борисов. Протестира се не само в София, но и в редица други градове на страната. Протести има в десетки градове в Европа и Северна Америка. Българи протестираха пред централата на Християндемократическия съюз в Берлин и пред канцлерството. Протест имаше пред посолството на САЩ в София и посолството на Германия. Протестът пред немското посолство бе със „затворени очи“, като се чуха призови към канцлера Ангела Меркел да не си затваря очите и да заеме позиция за случващото се в България и за нейния партньор в Европейската народна партия (ЕНП), премиера Борисов. Най-големият успех на протеста вече е факт – отзвукът в международните медии. Десетки авторитетни международни медии излизат ежеседмично със статии за протестите в страната и корупцията, завладяла държавата.

През юли излязоха нови записи, дискредитиращи премиера Борисов. Публикувано бе видео от държавната резиденция, в която той живее, като се вижда как правещият записа отваря чекмедже, в което има ключета и банкноти от 500 евро. Това видео потвърди, че снимките, които бяха публикувани по-рано не са фотомонтаж, което бе доказано и от експертиза на независимия сайт за журналистически разследвания „Бивол“. Публикуван бе и нов запис на Борисов с вицепремиера Томислав Дончев, на който премиерът използва обидни думи по адрес на президента. Дончев заяви, че е водил много разговори с Борисов, но не си спомня да е имало „толкова цветущ език“. Борисов не коментира записите, но намекна, че са фалшиви. Президентът, от своя страна, заяви, че този запис доказва кой е наредил на Гешев атаката срещу него и нахлуването в президентството. Въпреки бездействието на прокуратурата, евродепутатът Елена Йончева обяви, че първият запис на Борисов, където се чуват заплахи по неин адрес, е автентичен. Това е доказано от специализирана американска лабо-

ратория, която работи с ФБР и с министерството на правосъдието на САЩ и има сертификат за извършване на съдебни експертизи. Йончева заяви, че е подала сигнал до полицията в Брюксел срещу Борисов, защото се чувства заплашена.

И през тези месеци главният прокурор ще бъде запомнен с двойните стандарти в своите действия и погазването на процесуалните правила. Бяха публикувани чатове от личната кореспонденция между обвиняемия бизнесмен, Пламен Бобоков и президентския съветник, Пламен Узунов. Кореспонденцията, която е известна на прокуратурата, защото двамата сами са предоставили телефоните си на разследващите органи. В нарушение на Закона за специалните разузнавателни средства, главният прокурор огласи разговори от СРС на бизнесмена, укриващ се в Дубай, Васил Божков с журналиста и собственик на опозиционния сайт frognews.bg, Огнян Стефанов и с депутата и председател на Комунистическа партия на България, Александър Паунов. В разговорите се говори за протестите и политическата обстановка в страната. От прокуратурата направиха странната формулировка, че тук става дума за престъпления срещу държавата по глава първа от Наказателния кодекс, където се говори за държавна измяна, диверсия и т.н. Огнян Стефанов заяви, че е разговарял с Божков като журналист и е настоявал да му даде интервю. Александър Паунов подаде оставка от парламентарната група на „БСП – лява България“, след разговор с Корнелия Нинова. Нинова се разграничи от Паунов и заяви, че тези разговори по никакъв начин не ангажират БСП.

Гешев и прокуратурата продължават да бъдат пасивни по отношение на записите и снимките с премиера, като заявиха, че ще разследват не съдържанието на записите и снимките, а само кой ги е направил незаконно. Въпреки че бе обявено, че Борисов и финансовият министър Горанов са разпитани по повод обвиненията на Васил Божков за извършен рекет към него, остава впечатлението, че прокуратурата negliжира този случай. Въпреки че финансовият министър е ошетил държавния бюджет със 700 млн. лв., които не са влезли в хазната от такси, които Божков е трябвало да плати, все още не са му повдигнати обвинения. Няма действия и във връзка със скандалното журналистическо разследване „Осемте джуджета“, където става дума за ограбване на бизнес и изчезването на 35 кг. злато при разследване от Специализираната прокуратура. В този случай са замесени имената на бивш следовател и на действащи прокурори от Специализираната прокуратура. На журналистически въпрос кога ще разследва „Осемте джуджета“, главният прокурор Гешев иронично отговори, че ще „разследва както Осемте джуджета, така и десетте малки негърчета“, което отново провокира недоволството на неговите критици, които заявиха, че Гешев няма моралните и нравствени качества за заемане на този отговорен пост.

През август излязоха две дълго чакани решения на Конституционния съд: едното за имунитета на президента – по искане на главния прокурор, а другото – дали съществува механизъм, по който да бъде разследван главният прокурор по искане на управляващите. По отношение на имунитета на президента се казва, че той не може да бъде преследван наказателно до изтичане на неговия мандат, като не може да бъде записван, проследяван, претърсван и т.н. По отношение на главния прокурор се казва, че той може да бъде разследван и да му бъде повдигнато обвинение от редови прокурор от Софийска градска прокуратура и в този случай главният прокурор не може да оказва въздействие. Решението за имунитета на президента потвърждава, че извършените от Гешев действия с разкритите от прокуратурата СРС-та с разговор на президента са незаконни.

В края на юли БСП внесе нов вот на недоверие към правителството на тема корупция, който очаквано не мина. За пореден път Борисов не уважи българския парламент и не присъства на дебатите за вота. Той не присъства и по време на гласуването на правителствените промени, които предложи.

В опит да намали политическото напрежение, Борисов смени четирима министри. С постове си се разделиха министърът на вътрешните работи, Младен Маринов, министърът на туризма, Николина Ангелкова, министърът на финансите, Владислав Горанов и на здравеопазването, Кирил Ананиев. Ананиев замени Горанов като финансов министър. Министър на туризма стана вицепремиерът Марияна Николова. За нов министър на здравеопазването бе избран директорът на Александровска болница, проф. Костадин Ангелов, а на вътрешните работи Христо Терзийски, до този момент директор на Главна дирекция „Национална полиция“. Тези промени не успокоиха напрежението. От протеста категорично заявиха, че настояват за две оставки – на Борисов с цялото правителство и на главния прокурор. В края на август подаде оставка и министърът на правосъдието, Данаил Кирилов. Вероятната причина са острите критики на проекта за нова конституция, за чийто основен автор се счита Кирилов.

Протестите вкараха управляващите в задънена улица. Борисов показва объркани и противоречиви реакции в опит да печели време. Той подчерта, че няма да допусне предсрочни избори и служебно правителство на Румен Радев. По думите на Борисов е необходим действащ парламент, за да отговори на икономическите предизвикателства вследствие на „корона“ кризата. В средата на август БСП направи опит за свикване на извънредно заседание на парламента, на което да бъде изслушан Борисов, но ГЕРБ и Обединени патриоти бойкотираха заседанието и нямаше кворум.

В средата на август Бойко Борисов предприе изненадващ ход, като предложи свикване на Велико народно събрание и приемане на изцяло нова конституция. По думите му, по този начин ГЕРБ ще от-

говори на исканията на протестиращите. Представеният няколко дни по-късно проект на ГЕРБ повтаря 95% от текстовете в сегашната конституция, като са разместени няколко глави и направени някои нови предложения. Отпада преамбюлът на сегашната конституция, който определя България като „демократична, правова и социална държава“, а главата за правата и свободите на гражданите, която сега е след основните начала отива в края на документа. Това срещна бурни критики от изявени български конституционалисти. Проектът на ГЕРБ предвижда намаляване на депутатите от 240 на 120, премахване на Висшия съдебен съвет и създаване на два отделни съвета на прокурори и съдии; намаляване на мандата на главния прокурор и председателите на двете върховни съдилища от 7 на 5 години; премахване на възможността президентът да участва в процедурата по назначаването на главния прокурор и председателите на Върховния касационен съд и Върховния административен съд. В проекта се предвижда главният прокурор да бъде изслушван от Народното събрание, каквато възможност има и сега, но няма и дума за неговата отчетност и механизъм за подвеждането му под наказателна отговорност и предсрочното му освобождаване – едно от ключовите искания на протестиращите. Въвежда се и възможността за внасяне на индивидуална конституционна жалба, въпреки че в проекта гражданите не са посочени като субект. Най-странен и същевременно трудно разбираем е текстът, който предвижда съветът на съдиите и този на прокурорите да имат право на законодателна инициатива.

Представеният от ГЕРБ проект срещна бурни реакции и критики, както от юридическата общност, така и от протестиращите. Протестиращите заявиха, че не приемат това предложение от един изчерпан и нелегитимен парламент. Подобни реакции имаше от всички опозиционни партии, които стоят зад протестите. Президентът Румен Радев окачестви това като опит на Борисов да се задържи още на власт, но не може „мафията да прави реформа в съдебната система и да пише нова конституция“. Вицепрезидентът Илияна Йотова определи проекта на ГЕРБ за нова конституция като обиден за юристите и българския народ. Лидерът на „Да, България“, Христо Иванов определи идеята за нова конституция като подмяна, с която мафията иска да гарантира своята власт занаяпред.

Според запознати, идеята за нова конституция и свикване на Велико народно събрание е опит на Борисов да печели време. Основната му цел е да избегне формиране на служебно правителство от президента, ако има предсрочни избори. Това е и главната причина да не подава оставка и да търси дори вариант за ново правителство без негово участие в това Народно събрание.

На 2 септември, когато ще бъде първият работен ден на Народното събрание след лятната ваканция и когато се очаква ГЕРБ да събере 120 подписа и да внесе проекта, се организира голям Национален протест пред парламента. Този протест е под наслов „Велико народно въстание“. Според някои протестни среди се очаква над сто хиляди души да участват в него.

Свикването на Велико народно събрание изисква първо да бъде внесен конституционен проект от половината от народните представители (120). След това, този проект и решението за свикване на Велико народно събрание се разглежда не по-рано от два и не по-късно от пет месеца. Следва гласуване от депутатите за избори за Велико народно събрание, което трябва да бъде подкрепено с мнозинство от 2/3 – 160 гласа. ГЕРБ заявиха, че започват консултации с другите парламентарни сили за подкрепа, за да съберат необходимите за внасяне на проекта 120 подписа. ГЕРБ, заедно с коалиционните си партньори от ВМРО и НФСБ, имат 116 депутата. БСП отказаха да участват в разговорите, а ДПС ще вземат решение на 1 септември, като се очаква да не подкрепи проекта.

На 28 август при затворени врати в Европарламента се проведе заседание, посветено на тревожната обстановка в България и достигащите до Брюксел новини за мащабна корупция и протекции на най-високо равнище.

Групата за наблюдение на демокрацията, върховенството на закона и основните права, под председателството на евродепутатът от Нидерландия, Софи Инт' Велд, покани премиера Бойко Борисов и главния прокурор Иван Гешев на закрито заседание. Но на тяхно място участваха вицепремиерът и външен министър, Екатерина Захариева, заместник главният прокурор, Красимира Филипова и заместник-министърът на правосъдието, Десислава Ахладова.

2

СЪСТОЯНИЕ И РАЗВИТИЕ НА ПАРТИЙНАТА СИСТЕМА

Скандалите, свързани с премиера Борисов и антиправителствените протести доведоха до ерозия в електоралната подкрепа за ГЕРБ. Според някои анализатори, във вътрешнопартиен план най-добрият вариант за ГЕРБ бе подаването на оставка още в началото на протестите и бързи избори. Така партията можеше да се съхрани електорално, а сега тя губи все повече гласоподаватели и се намира в отбранителна позиция, като нейни представители са ангажирани в кризисен пиар в проправителствените медии. Основната тактика е да се очернят протестите, като проправителствената пропаганда ги определя като платени от олигарха Васил Божков.

Бойко Борисов свика в началото на август национално съвещание на партийния елит и местните структури, като целта беше да покаже, че партията е сплотена и единна. Мероприятието, обаче, не постигна търсения ефект. Продължилата само час в „София Тех парк“ среща ще се запомни с насилието над протестиращи и журналисти. Все още няма пълна яснота как охраната на мероприятиято е допуснала безпрепятствено лица, които нанесоха побой над протестиращи, влезли на събитието, за да искат оставката на Борисов. На събитието Борисов произнесе кратка реч, която мнозина оцениха като една от най-слабите му публични изяви. На нея той заяви, че е склонен да подаде оставка, ако това ще успокои ситуацията, но трябва да го съгласува с коалиционните си партньори.

В разгара на протестите и публикуването на поредния запис на премиера Борисов, където използва обидни думи по адрес на президента, се стигна до първата оставка на знакова фигура в парламентарната група на ГЕРБ. Джема Грозданова, дългогодишен председател на парламентарната комисия за външна политика, подаде оставка. В мотивите си тя посочва, че възпитанието, образоването и житейският ѝ опит не ѝ дават повече възможност да продължи работата си в парламента и повече не може да бъде полезна. Грозданова бе единственият представител на ГЕРБ, който присъства на представянето на годишния доклад на Евроатлантическия център на бившия зам. председател на ГЕРБ и дясна ръка на Борисов, Цветан Цветанов. Тя е сред приближените на Цветанов и редица наблюдатели считат, че ще се присъедини към бъдещия му партиен проект.

В средата на август Цветанов обяви, че в края на септември ще създаде политическа партия, която ще се казва „Републиканци за България“. Цветанов засили критиките си към управлението и премиера Борисов, като заяви, че оставката е необходима и това е единствения изход от кризата. По думите му, ГЕРБ се е превърнала в клиентелна организация, където надделяват частни интереси, а страната няма посока и цел. Цветанов заяви, че като бъдещи партньори вижда „Демократична България“. Засега не са ясни перспективите пред бъдещата партия на Цветанов, но е твърде възможно да отцепи цели структури от ГЕРБ, какъвто процес на разцепление вече се наблюдава в редица областни градове на страната като Русе, Видин, Велико Търново. На журналистически въпрос колко гласове ще получи на следващите избори, Цветанов даде една твърде оптимистична прогноза за 500 000, като посочи, че толкова ще имат и ГЕРБ.

БСП подкрепиха протестите още от първия ден. От партията застанаха зад искането за оставка на правителството и главния прокурор. Действията на главния прокурор дълго време бяха подминавани с мълчание от БСП, но атаката срещу президента и потъпкването на правовата държава доведе до промяна в позицията на партията. Въпреки че в Националния съвет на БСП и сред т.нар. опозиция се забелязва по-нюансирана позиция. Впечатление направи опитът на опозицията за свикване на пленума на партията, след като Корнелия Нинова поиска внасяне на вот на недоверие срещу кабинета. Остана усещането, че опозицията в партията е склонна на компромис с ГЕРБ, докато ръководството в лицето на Корнелия Нинова категорично не е съгласно на какъвто и да е компромис. Въпреки протестите и отслабените позиции на ГЕРБ, на този етап БСП не може да се възползва и да засили електоралната си подкрепа. Нещо повече – дори се наблюдава свиване в подкрепата. Това се дължи на продължаващите вътрешни противоречия в партията, които трябва да бъдат решени след изборите за председател, които ще се проведат на 12 септември. При победа на Нинова се очаква консолидация на партията, засилване на опозиционния натиск, което може да бъде предпоставка за електорален възход.

От БСП категорично отхвърлиха идеите на ГЕРБ за нова конституция и свикване на Велико народно събрание. Те обявиха това за опит за печелене на време с цел правителството и лично Борисов да се задържат на власт. От БСП посочиха, че изобщо няма да обсъждат предложените промени и няма да се включват в какъвто и да е дебат. Дебат за конституционни промени може да се води само след предсрочни парламентарни избори и при нов състав на Народното събрание, в който те са готови да представят своите виждания.

На преките избори за партийен лидер на 12 септември ще се явят 5 кандидата. Освен досегашния лидер на партията Корнелия Нинова, претенденти за поста ще бъдат Кирил Добрев, Красимир Янков, Валери Жаблянов и Георги Тодоров. С най-много номинации е Корнелия Нинова – 285, следвана от основния си опонент за поста Кирил Добрев – 144, Красимир Янков с 55 номинации, а Валери Жаблянов с 34. Предизборната кампания в БСП започна на 13 август. Корнелия Нинова излезе в отпуск, съгласно разпоредбата на партийния устав. Временно поста председател на Националния съвет на БСП заема кметът на Гоце Делчев, Владимир Москов, който е зам. председател на партията. За да има избран лидер на първи тур, той трябва да събере поне половината действителни гласове. В противен случай ще има втори тур на 19 септември. Към 31 декември 2019 г. партията има 83 848 членове, а точният брой на имащите право на глас ще бъде известен на 10 септември.

Соченият за основен съперник на Нинова, Кирил Добрев стана обект на нападки от страна на Румен Овчаров. Бившият министър на енергетиката в кабинета на Сергей Станишев бе осъден на първа инстанция във връзка с дело за умишлена безстопанственост в ТЕЦ „Бобов дол“ от времето, когато е бил министър в периода 2005-2007 г. По този повод, Овчаров обяви делото за поръчано от страна на политическото задкулисие в лицето на Делян Пеевски и Бойко Борисов. Според него, присъдата му е абсурдна. По думите на Овчаров, причина за това е фактът, че не им позволява да овладеят БСП. Поредният такъв опит, според него, е чрез кандидатурата на Кирил Добрев. Овчаров заяви, че Добрев участва в десетки фирми с подставени лица, с които печели обществени поръчки заради близостта си с олигархични кръгове около управляващите. Добрев отхвърли нападките и заяви, че няма фирми, които печелят обществени поръчки. По всичко личи, че с приближаването на изборите за председател сблъсъкът в БСП ще се ожесточи.

Обединени патриоти бяха особено настоятелни за продължаване на работата на правителството и подкрепиха Борисов да не подава оставка. Патриотите също преживяват сериозен електорален отлив, който заплашва изобщо участието им в следващото Народно събрание. Политици от ВМРО и НФСБ си позволиха обидни квалификации към протестиращите граждани,

наричайки ги „платени“, „лумпени“ и „лузъри“. Вицепремиерът и лидер на ВМРО, Красимир Каракачанов, в типичния си стил заяви, че целта на протестите е да създадат „джендърска република“ и да узаконят еднополовите бракове. Лидерът на НФСБ, Валери Симеонов настоя премиерът Борисов да използва твърд подход и да разгони палатковите лагери и блокадите в столицата и в други градове на страната. По отношение на идеята на ГЕРБ за нова конституция и свикване на Велико народно събрание от Обединени патриоти заявиха, че ще настояват за включване в проекта на техни предложения. Сред тях са образователен ценз за гласуване, въвеждане на задължително гласуване, връщане на наборната военна служба, гаранции, че бракът в страната ще бъде само между мъж и жена, предоставяне на законодателна инициатива на президента.

Акцията на Христо Иванов край Росенец и протестите осветиха задкулисните фактори на ДПС, чиято „емблема“ са почетният председател на партията Ахмед Доган и олигархът Делян Пеевски. От ДПС определиха акцията на Христо Иванов като пиар на политик, който се опитва да си повиши рейтинга на гърба на ДПС. Акцията на Христо Иванов, обаче, извади на показ проблемите с имението на Доган в Росенец и бездействието на държавата. Протестите накараха властите да се сезират. Премахната бе бариерата на общинския път, така че да може да се стига до плажа. Освен това се доказва, че част от постройките и оранжерията в имението са незаконни и трябва да бъдат съборени. ДПС винаги е била разглеждана от болшинството от българските граждани като партия символ на задкулисието, олигархията и мафията в страната, което се потвърждава от последните социологически проучвания. Задкулисното управление на икономическите кръгове около ДПС и ГЕРБ засилиха симбиозата между двете партии, което нанесе имиджови щети за ГЕРБ. ДПС остават резервирани към протестите и не подкрепят искането за оставка на главния прокурор. Това още повече засилва битувашото в обществото съмнение, че Делян Пеевски стои зад избора на Иван Гешев за главен прокурор. Основният проблем за ДПС в репутационен план продължават да бъдат именно Доган и Пеевски. Това прави партията нежелан от никого партньор за управлението на страната. Според анализатори, ако ДПС не започне прочистване на собствените си редици и не поеме по пътя на обновлението, ще остане за дълго в политическа изолация.

Най-печеливш от протестите е Демократична България, като за два месеца коалицията удвои електоралната си подкрепа. Формацията е най-последователната политически сила, която отстоява позицията за реформа в прокуратурата, борба с мафията и върховенство на закона. Акцията на Христо Иванов в Росенец и поредицата от активности повишиха доверието към него. Христо Иванов внесе мотивирано искане до Министерски съвет, който да задължи министъра на правосъдието да предложи на ВСС да

образува дисциплинарно производство срещу главния прокурор, с което да бъде отстранен от длъжност за уронване на престижа на съдебната власт. След решението на Конституционния съд, според което всеки редови прокурор може да разследва главния прокурор, Христо Иванов внесе сигнал до Софийска градска прокуратура с искане за разследване срещу главния прокурор за огласяване на разговори, събрани чрез специални разузнавателни средства, което е забранено от закона. Христо Иванов се обърна към Бойко Борисов да разпоредите службите и МВР да изпълнят закона и да изпратят всички разсекретени документи в архива. Така ще излезе на показ цялото задкулисие и фирмите, свързани с организираната престъпност. Иванов се обърна към Борисов да разкаже за близките си отношения с представителите на бившата силова организация СИК, като Младен Михалев – Маджо и Румен Николов – Пашата, с които Борисов е бил съдружник във фирма „Тео интернешънъл“. Иванов напомни, че тази фирма стои зад нелицитното производство на цигари край Бургас през 1995 г., когато е била затворена след полицейска операция, което стана известно преди години от разкритията на сайта за разследваща журналистика „Бивол“. Иванов поиска отговори от премиера, като припомни и грамите на американските посланици изтекли в Уикилийкс, в които пише, че Борисов е участвал в контрабанда на горива от Лукойл и мащабна контрабанда на метаамфетамин. Тези призови Иванов направи, след като Борисов опита да препише на самия него връзки с Младен Михалев – Маджо. Счита се, че

и днес бившата СИК продължава да оказва огромно влияние в икономиката и политиката.

От Демократична България отхвърлиха идеята на ГЕРБ за Велико народно събрание, като заявиха, че това е опит на мафията да се задържи на власт и да направи подмяна. Според лидерите на Демократична България, промени са необходими преди всичко в частта за съдебна власт и те могат да се направят и от Обикновено народно събрание.

„Воля“ за пореден път подкрепи кабинета при вота на недоверие. От партията излязоха с противоречива позиция по повод предложените от ГЕРБ идеи за нова конституция и Велико народно събрание. Председателят на партията Веселин Марешки заяви, че „Воля„ няма да се включи в подписката за внасяне на проекта, за което са необходими 120 народни представители, но след това ще участва в дебата.

Новата партия на шоумена Слави Трифонов „Има такъв народ“ е трета политическа сила, а според някои агенции и втора, наравно с БСП. На този етап няма яснота нито за програмата на партията, нито за лицата, които ще участват в нея. Трифонов подкрепи протестите и отхвърли предложението на ГЕРБ за Велико народно събрание като заяви, че това е опит за печелене на време. Той се присъедини към мнението, че ГЕРБ не може да предлага конституционен проект в Народно събрание, което е загубило доверие и легитимност.

3

ОБЩЕСТВЕННОТО МНЕНИЕ

Проучване на Алфа рисърч проведено в края на юли-началото на август показва, че над 60% от анкетиранияте подкрепят протестите с искания за оставка на правителството и главния прокурор. 41,8% от българите заявяват, че напълно подкрепят протестите, а 20,7%, че „по-скоро ги подкрепят“. 18,9% от респондентите посочват, че „изобщо не ги подкрепят“, а 18,6%, че „по-скоро не ги подкрепят“. Близко 50% одобряват акцията на лидера на „Да, България“ Христо Иванов в Росенец пред лятната резиденция на Ахмед Доган.

Президентът Румен Радев е подкрепен категорично в конфликта с Гешев. 45% от българите застават на страната на президента, едва 11% на страната на главния прокурор. 36,8% посочват, че не подкрепят нито един от двамата. В конфликта с Борисов Радев получава 43,9% подкрепа спрямо 23,2% за премиера, а 28,8% не застават на ничия страна.

Над 50% от анкетиранияте посочват, че задкулисието около Делян Пеевски и Ахмед Доган контролира действията на Иван Гешев. 44,4% от респондентите смятат, че задкулисието около Доган и Пеевски контролира и действията на премиера Бойко Борисов.

Най-голяма част от българите подкрепят искането за изгонване на мафията от властта – 46,8%, следвано от искането за оставката на Бойко Борисов и правителството – 45,4%, оставка на Иван Гешев – 43,1%.

Когато става дума за мафия, 47% от респондентите считат, че това се отнася за всички партии, но в най-голяма степен за ГЕРБ и ДПС. Ахмед Доган и Делян Пеевски са на първо място сред посочените лица, които трябва да бъдат разследвани. 61% са на мнение, че Доган има влияние във всички важни обществени сфери.

Едва 20,1% одобряват предприетите действия от главния прокурор, а 43,7% смятат действията му за пиар акции и търсене на медийно внимание. Близко една трета от анкетиранияте са на мнение, че Гешев е движан от политически мотиви, а 20% считат, че той атакува определени кръгове без основание.

Оставката на Гешев е и най-подкрепеният вариант за разрешаване на политическата криза според 47,1% от българите, а 24,8% считат, че такова решение не е необходимо. 40% от анкетиранияте считат, че път за решаване на кризата е намиране на консенсус между политическите партии в парламента и изпълнение на конкретни ангажменти до редовните избори през март 2021 г. Оставка на кабинета на Борисов и предсрочни парламентарни избори е третият най-одобряван вариант – 39,3%.

С най-високо одобрение е работата на президента, като близо 43% от анкетиранияте му дават положителна оценка. Положителната оценка за работата на правителството е едва 13%, а на премиера Борисов – 22,5%. Положителна оценка за работата на главния прокурор дават едва 13% от българите, колкото приблизително е и оценката за работата на съда.

Проучването на Алфа рисърч очертава фрагментиран парламент на следващите избори, като 6 или 7 партии са с шанс да преминат 4 процентовата избирателна бариера. Общият извод е, че всички партии в настоящия парламент губят подкрепа, за сметка на новите играчи и извънпарламентарната опозиция. При ГЕРБ се наблюдава значим срив на подкрепата с над 7% от предишното проучване на социологическата агенция, проведено след края на извънредното положение. В настоящия момент за ГЕРБ биха гласували 14,5% от избирателите, което отново я прави първа политическа сила. БСП и новата партия на шоумена Слави Трифонов „Има такъв народ“ са съответно с 10,4% и 10,2%. При БСП също се наблюдава спад в подкрепата, което се дължи на скандалите и вътрешните проблеми в партията преди вота на 12 септември за нов председател. При партията на Слави Трифонов не се наблюдава растеж от миналото проучване. Най-сериозен ръст в подкрепата се наблюдава при „Демократична България“, която удвоява своя резултат и сега за нея биха гласували 6,7% от всички избиратели. ДПС остават на 5 място с 4,5% подкрепа. Проектът на Мая Манолова „Изправи се.БГ“ е подкрепен от 3,2% от анкетиранияте. За Обединени патриоти биха гласували едва 2,2% от избирателите, което прави проблематично влизането им в парламента.

4

ОСНОВНИ ИЗВОДИ И ПРОГНОЗИ

България навлезе в период на политическа криза, като продължаващите вече втори месец протести, вероятно ще се засилят в началото на септември. Отказът на Борисов да подаде оставка и предложението за Велико народно събрание тласка страната в непредвидима посока, която може да изостри политическата конфронтация. Особено в ситуация на сложна икономическа ситуация, когато трябва да бъдат взети адекватни законодателни мерки, за да бъде насърчен бизнесът и най-пострадалите сектори в следствие на пандемията.

Ходът с предлагането на проект за конституция е опит за печелене на време, защото Борисов няма да събере необходимите 160 гласа, за да се вземе решение за свикване на Велико народно събрание. Най-вероятно срещу идеята освен БСП, ще бъде и ДПС. Още повече, че последните предложения на патриотите за преамбюл, в който да се утвърждава българската национална идентичност, ще бъде посрещнато крайно негативно от ДПС. Затова Борисов обмисля следващ ход – да подаде оставка и да бъде формирано следващо правителство. Така той се надява да спечели време, да избегне формиране на служебно правителство и да се фокусира върху работата в партията. Вече се появиха сигнали, че за нов премиер Борисов се е спрял на Николай Младенов, бивш министър на отбраната и на външните работи в първото му правителство. Младенов понастоящем е специален пратеник на ООН за Близкия Изток. Повод за появилите се спекулации е връщането на Младенов в България и появата му в няколко телевизии и вестници с пространни интервюта по повод на кри-

зата в страната. Вече повече от 7 години Младенов не е бил във фокуса на медийното внимание в България, нито е давал интервюта по какъвто и да е повод през този период. Затова вероятно той е един от възможните варианти, които ГЕРБ и Борисов обмислят.

Социологическите проучвания очертават на този етап за следващите избори фрагментиран парламент, като подкрепата за ГЕРБ ерозира. Предстои сложна парламентарна конфигурация. Съществува категоричен обществен консенсус за реформа в прокуратурата, което ще бъде първа основна задача на следващото Народно събрание и именно тази задача може да обедини новото парламентарно мнозинство. Ако политиките и партиите не отговорят на обществените очаквания, отново се очакват протести. Това, което демократичните партии, даващи заявка за борба с корупцията и мафиотските групировки, могат да направят, е още от сега да предприемат стъпки към разговори за бъдещи реформи, около които да се обединят.

Международният отзвук е голям успех за протестиращите. Очаква се още по-силна реакция от европейските институции, особено чрез новия механизъм за върховенство на правото, който може да бъде силен инструмент за въздействие. Както и дейността на новия главен прокурор на ЕС. Ако евроинституциите останат пасивни, има риск да се настани трайно разочарование у младите хора от протестите, които са проевропейски ориентирани. А това отваря пътя към засилване на евроскептицизма, което не е в интерес нито на България, нито на ЕС.

ЗА АВТОРА

Професор, доктор на философските науки, **Георги Карасимеонов** е преподавател в СУ „Св. Климент Охридски“, директор е на Института за политически и правни изследвания. От 1991 до 1998 г. е председател на Българската асоциация за политически науки. От 2008 до 2012 г. е ръководител на катедрата по политология в СУ „Св. Климент Охридски“.
karasimeonov@gmail.com

ИЗДАТЕЛ

Фондация Фридрих Еберт | Бюро България
Ул. Княз Борис I 97 | 1000 София | България

Отговорен редактор:
Хелене Кортлендер | Директор, ФФЕ, Бюро България
тел.: +359 2 980 8747 | факс: +359 2 980 2438
<http://www.fes-bulgaria.org>

Заявки / Контакт:
office@fes.bg

Използването с търговска цел на всички, издадени от Фондация Фридрих Еберт (ФФЕ) публикации, не е позволено без писменото съгласие на ФФЕ.

ЗА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Фондация Фридрих Еберт България издава „ПОЛИТ-БАРОМЕТЪР“ от 2000 година насам, анализирайки актуалните и дългосрочни политически процеси и идентифицирайки тенденциите в българската политика със специален фокус върху политически партии като главни актьори на демокрацията.

В ситуация, в която качеството и безпристрастността на българските медии са под въпрос, имаме за цел да предоставим на българските и чуждестранните читатели научна основа за по-нататъшна политическа дискусия.

<http://www.fes-bulgaria.org>

ПОЛИТБАРОМЕТЪР

Юли-август 2020, брой 6

България навлезе в период на политическа криза, като продължаващите вече втори месец протести вероятно ще се засият в началото на септември.

Ходът с проекта за нова конституция е опит за печелене на време, защото премиерът Борисов няма да получи необходимите 160 гласа в Народното събрание, за да се вземе решение за свикване на Велико народно събрание.

Социологическите проучвания очертават за следващите избори фрагментиран парламент, като подкрепата за ГЕРБ намалява. Предстои сложна парламентарна конфигурация.

Повече информация по темата ще намерите тук:
<http://www.fes-bulgaria.org>